

— Nagyon sokszor beletört már a bicskám. Miért is olyan hihetetlenül nehéz önarcképet csinálni? Abszurd dolog. Elhatározod magadat. Mert elhatározás kérdése önmagadról arcképet csinálni. Valamiért elhatározod magadat. Már az is nagy kérdés, miért vagy kíváncsi a saját arcodra? Leülsz a kamera elé. Nézegeted magad a tükörben, egyáltalán, hogyan is nézel ki? Milyen arcot kell vágnod? Kérdés, miért kellene pofát vágni? Hogy önmagadnak színészkedjél? Melyik az a kitüntetett felület, amelyik visszaadja az énedet? A szemed? Mert hát azt szokták mondani: a lélek tükre. Ez is hazugság. Legyen az ajkad? Mosolyogjál vagy sírjál? Gesztikulálj? És akkor rájössz: nem jó az egész. Aztán úgy érzed, a gondolataidat is vissza kellene adnod. Minden az eszedbe jut. Fantasztikusan sok dolog. Ahogy ülsz a kamera előtt és figyeled, hogyan is nézel ki. Aztán meg mindent elfelejtessz. Kiürülsz, üres vagy. Egyszerűen képtelen lefényképezni magát az ember. Mert mint a buddhisták mondják: ez csak a külső, a felszín. Meg egyáltalán, kinek akarsz megfelelni a kinézeted által? Mik azok az elvárások? Elég hazug dolog. A külsődöt le lehet fényképezni. De hogy az abszolút te legyél...

„Sok igazat mondanak a világról, de az Igazságot, a nagy minden-ség mester-alkotóját nem kutatják jámborul és így nem találják rája.”

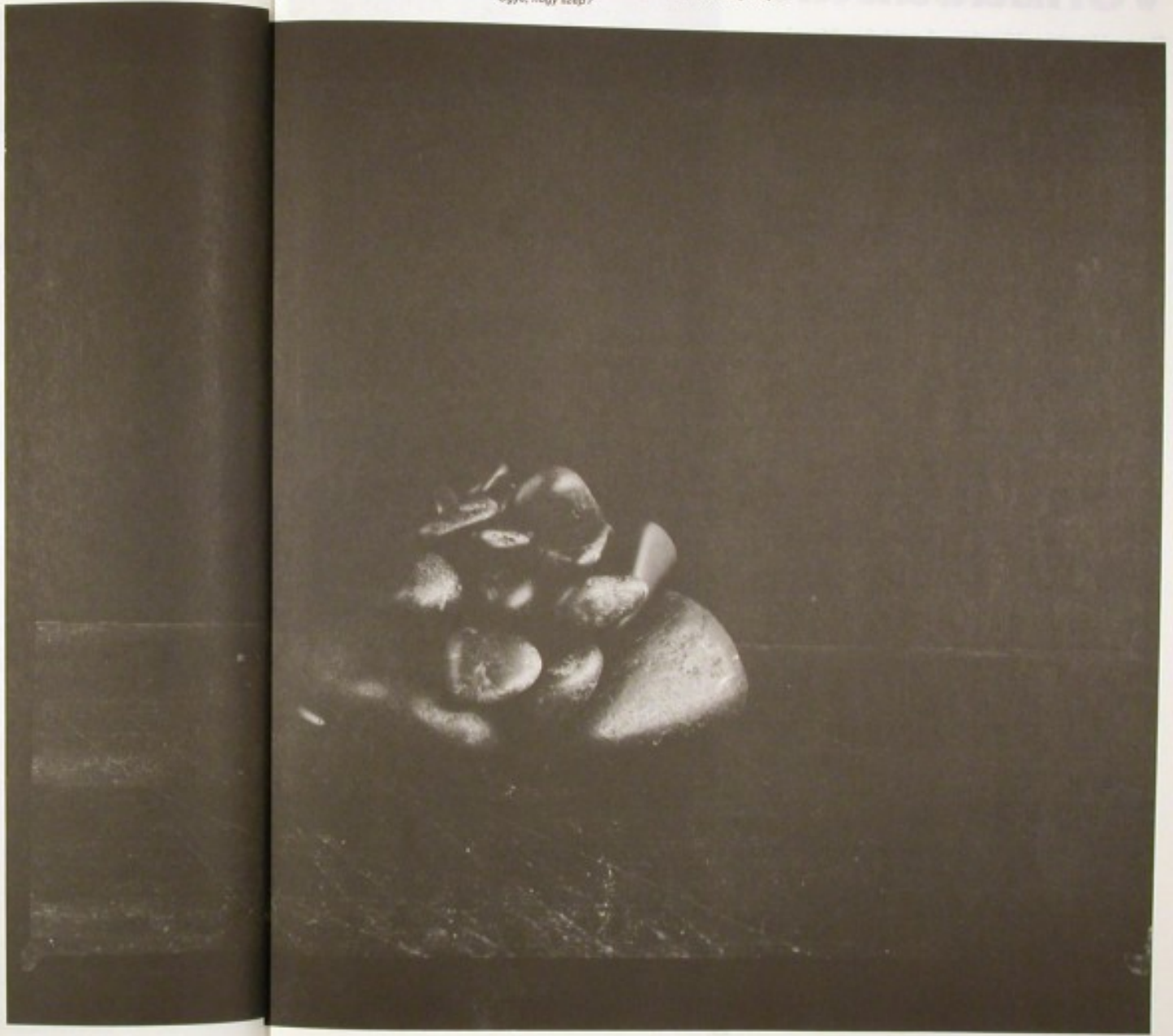
— Jó korszakom az a harminc-
valahány kép, amit most a magamé-
nének vallok, és azt mondom,
hogy nem köpöm le. Ezek által
váltam ismertté. Most végül is a
babérjaimon ülök. Meg ezeket
szeretem is. És tudom: értéket
jelentenek a számomra. Elindul-
tam sétálni. Rajtam volt a görcs.
Megvolt az ihlet. Kész volt az el-
gondolás. És akkor az ember sé-
tál, megy-megy. Tudja már a
helyszíneket is. Becserkészi ma-
gának előre. Meg egyre szomorú-
bb lesz, ahogy így látja a vilá-
got. Ahogy elgondolkodik a vilá-
gon, számot vet világba vetettsé-
gével. Lehetnék filozófus is. Összes
élményem, tapasztalatom, tudásom
és velem hozott génjeim dolgoznak
ilyenkor.

Azért is említtem gyakorta az
egyéni látásmódot. Mert annak
énrám kell jellemzőnek lennie.
Csak így tudok olyan üzenetet
közvetíteni másoknak is, ami
csak így igaz. Én nem akarok di-
vatos lenni. Közhelyszerű pedig
abszolút nem. Ösztönösen nem
akarok az lenni. Nem azért, mert
elhatároztam, hogy nem leszek
az. Nem. Én nem olyan ember
vagyok. Állandóan a változtatást,
az újdonságot, a másságot kere-
sem. Ilyen hajtóerők dolgoznak
bennem. Mondom, sétál az em-
ber, és akkor olyan szomorú lesz.
Megvan a véleménye a világról.
Nagyon sok dolgot tud és egyben
igen keveset. Valahogy eltávolod-
dik mindentől. Piszok messzire el
lehet távolodni. Majdhogynem
egy másik planétára jut. Egy új vi-
lágba. Teljesen elidegenedik et-
től a világtól. Ugyanakkor érde-
kes módon mégis azért érzem jól
magam benne, mert olyan kelles-
mes érzetet ad, hogy én ezt fel tu-
dom oldani. Azt a sok gátlást,
szorongást, embertelenséget,
ami körülöttünk létezik. Én úgy ol-
dom fel, hogy megkeresem az én
világom. Az én hiteles világom hi-
teles külső megfelelőjét. Mintegy
önigazolásként fényképezek. Meg-
mutatom: tőlem idegen is ez a vi-
lág, mégis elfogadom. Mert hát
képtelen vagyok elfogadni. Kívül-
ről szemlélem. Rendkívül kívül-
ről. Valami idegen helyről jöve,
mégis rendkívüli beleérzéssel.
Hogy szomorú? Hát kérem, én is
egy szomorú ember vagyok.
Most ez nem azt jelenti, ha valaki
szomorú, az mindig az... Ha ne-
vetni kellene, mert más nevet,
akkor én valami más, mélyebb
szinten vagyok. Ami megkérdő-
jelezi az egészséget. Szilveszter
napján például borzasztó rosszul
érezem magam. Amikor mindenki
mosolyog, mindenki vidám, ak-
kor az ember elgondolkodik. Va-
lami kellemetlen érzése támad...

*„Amilyen alakzatokra vetettem
szokott módon a szemem, érte-
mem is olyan képek nyomába in-
dult. Nem figyeltem arra, hogy e
képeket alakító értelmi működés
nem ilyen valami bennem és
e képeket bizony nem alakítaná,
ha nem volna maga is nagyszerű
dolog.”*

(Folytatás az 50. oldalon)

Akarok még egy kavicsot mutatni. Nézd meg nagyítóval,
milyen szépek rajta a részletek. Valahogyan teljesen
amorfá válik az egész. És maga a tér is, azzal az apró kis
közösségével, kercáival. Mert hát miért csinálók
ilyeneket? Még nem jövek rá, de csinálom. Énig ennyi.
Úgye, hogy szép?

Feketén fekete

(Folytatás 26. oldalról)

— Úgy érzem, rendkívül komoly ember vagyok. Semmilyen pontatlanságot sem tűrök el. Semmilyen mellékszöveget, semmilyen disszonanciát. Precízen, következetesen, komolyan készítem a dolgaimat. És rendkívül nagy szigorral. Esméletlen szelekció van nálam. Vallhatom, hogy nálam többet nem nagyon fényképez senki most Magyarországon, nincs, aki több nyersanyagot elhasználna. Volt olyan, hogy szemétkosárszámra hajigáltam ki a filmeket. Húsz-harminc tekercest. Egy heti munka volt. Így ment ez egy évig. Több száz tekercest. Még a nagytűgép alá sem ment be. Átnéztem. Kidobáltam. Egy-egy témánál, ha egyszer nem sikerült, kimentem másodsor is. Ha másodsor se... Tízszor is kimentem ugyanarra a helyszínre. És nem tíz nap alatt. Hanem két éven keresztül. Még mindig nem sikerült. Betonlória egy tornyon. Engem ez a torony — meg a helyszín — még mindig nagyon foglalkoztat. De egyszerűen képtelen vagyok úgy megfényképezni, ahogyan szeretném. Nevetséges. Kimentem télen. Kimentem nyáron. Megszereztem az engedélyt. És nem és nem. Nem olyan, amilyet beleálmodok abba a dologba. Amivel bármit is tudnék kezdeni. Holott rendkívül fura látvány. Tudat alatt érzem, tudnék vele valamit kezdeni. És nem és nem. És nemcsak ez az egy dolog van, hanem több ilyen, amivel képtelen vagyok megbirkózni.

„Éz belül volt, én azonban kívül. Független volt a tértől, és én csupán a tértől határolt dologra figyeltem. És nem találtam alkalmas helyet, hogy megpihenjek.”

— Rendkívül önző módon fényképezek. Egyedül magamnak csinálom a dolgokat. Ha tetszik valakinek, az jó. De csakis saját magamnak fényképezek. Saját kedvtelésemre. Saját öngazdálkodásomra. Magam kifejezésére. Csakis erre.

Borzasztó szűk korlátok között dolgozom. Mint fotográfus. Mint saját magam fotográfusa. És ebből nem engedek. Olcsóbban nem adom. Behatárol a technika, a forma, az a forma, amit mindig kitalálok magamnak. És rendkívül módon behatárol az, amit el akarok mondani. Ebből nem tudok kilépni. Illetve, ha kilépnék, akkor az már nem én lennék. Azt már nem vállalom.

Már hosszú idő óta nem fényképezek úgy, hogy tényleg saját magamnak. Nem jön össze. Miért nem? Ez egy kritikus állapot. Többször is volt már így, miközben azért sikerült eredményeket is felmutatnom. De most, úgy 83 óta, hogy letudtam azt az utolsó korszakot, azóta teljesen kilátástalan. Azóta nálam krízis van. Nem az, hogy nincs mit mondanom, mert lenne. De annyira bonyolulttá vált a gondolkodás-módom, hogy egyszerűen reprodukálhatatlan, amit közölni szeretnék. A közlési mód biztosan megvan valahol. Reménykedem, hogy valami jó műsra homlokot csókol. Vagy megint eljutok egy olyan stádiumba — mert most is kreatív az ember, gondolkodik, olvas, ahhoz hozzágondol képeket —, de hogy ebből végül produktum legyen, ahhoz rá kellene jönnöm valamire. És erre hosszú idő óta nem jövök rá. Ennek most már hat éve. És már azelőtt is úgy két képet csináltam évente. Most csak izlelgetem a dolgot. Mert én mindig merev voltam magammal szemben. Rendkívül következetes. Egy olyan dologra kell rájönnöm, amit valóban ki tudok forni. És abban megint jókat produkálni. És a végére járni. Az, hogy egy-két dolgot megcsinál az ember — amelyik mindegyik más —, az nekem nem megy. Én a kifulladásig csinálom valamit. Nem szószátyár módon, de igen alaposan a végére járva a dolgoknak. Egyfajta transzban vagy eufóriában. Vagy akármi-ben, amit az az egyfajta dolog szűl. Lehet az öt-hat éves periódus is. De annak halálprecízen követhető és egyfajta dolognak kell lennie.

„Kínlódtam és evésedtem. A szokottnál jóval erősebben vádoztam magamat. Forgolódtam és hánykolódtam bilincseimben, bár csak szét pattannának már egészen. Alig szorítottak, de mégis szorítottak.”

— Állandó jelleggel elégedetlen vagyok magammal. Ha megmutatok valakinek néhány képet, vagy már látta azokat és elkezd dicsérni, az nekem nagyon rosszul esik. Mert még mindig elégedetlen vagyok vele, és tudom, itt belül rengeteg minden van még. Tudom, még mindig félmegoldása a dolgoknak, amiket idáig látott az ember. Bennem még

mindig vannak tartalékok. Olyan látványok, olyan lehetőségek, amelyek felülmúlják mindezeket. Ha elkészítek valamit, elégedett vagyok vele. Jó. Mert valóban jól sikerült. De érzem, még valami jobbat is lehetne csinálni. És érzem, bennem van ez a dolog. És ezért is tudom, hogy ez a kritikus helyzet egyszer csak véget ér. Mert eddig is elégedetlen voltam önmagammal, és most is az vagyok. És tudom, eddig is akartam valamit, és most is akarok. Egyszerűen csak még nincs meg az a mód, amivel ki tudnám fejezni. Amikor rendkívül bonyolulttá válnak a dolgok, verbálisan már nem lehet megmagyarázni őket. Csak érzelmileg. De hol van ezeknek a tárgyi megfelelője? Ami lefényképezhető. Ami a fejemben van, az hogyan és miképpen fényképezhető le? Ez az, ami izgat. Végül is folytatni kell.

„Az alaktalan szellemi valóság még így is értékesebb, mintha csak alakot nyert anyag volna, s az alaktalan anyag előbbben való, mint helyében a semmi.”

— Még gimnazista koromban a Gutenberg Művelődési Házban rajzoltam. Csináltam egy szénrajzot. Egy aktot, modell után. És abszolút fotóperspektívája lett. Nem egészen olyan, mint a nagylátósögű objektívénél, de valamiféle fotótorzító hatás jött elő. Xantus tanár úr meg is jegyezte, hogy úgy rajzoltam le, mintha fényképezőgéppel készült volna. Holott akkor még azt sem tudtam, mi is az a fényképezés. Lehet, hogy már akkor olyan volt a látásom. Nem jelentett ugyan még semmit, de megjegyeztem.

A fotó nálam egyik pillanatról a másikra jött. Volt ugyan régebben is egy fényképezőgépem, de azt csak kirándulásokon használtam, meg lefényképeztem a barátnőmet. Mintha egy éles választóvonal lett volna. Aztán volt filmfelvevőm is. Ezzel csináltam egy kétperces rajzfilmet. Egy költőzködésnél veszett el. Festekeket folytattam le üveglapon. Esméletlen látványt nyújtott. Jószerével inkább képzőművészeti előképeim voltak. Mert rajzoltam és valóban hivatásnak akartam, hogy grafikus vagy festő legyek. Talán sikerült volna. Ha nem úgy adódik, ahogy adódott. Borzasztó sok képet néztem különben. Bűntam a fotóalbumokat. Leszűrtem a tanulságokat. Már fejben. Azt sem titkolom, hogy volt olyan, akit kifejezetten elkezdtem utánózni. De csak azért, hogy reprodukálni tudjam ugyanazt a technikát. Hogy ugyanúgy nézzen ki a kép, ahogyan az illető megcsinálta. Ez technikai lecke volt számomra. Akármilyen képről legyen is szó, az ugyanazzal a technikával elő tudjam állítani. Hogy majdan ezt a technikát alkalmazzam is, mert tetszett a dolog. Több ilyen technikát elsajátítottam, de ezek mind mentek a sülyesztöbe. Elég nehéz volt. Bár az alapokat egy hét alatt el lehet sajátítani. Ha azonban elkezdem csürricsavarni a dolgot, sok kérdéssel kerülök szembe. Ezeket a kísérleteimet egyszerűen megsemmisítettem. A tanulságot viszont levontam belőlük. Megtanultam azért, mit kell csinálni.

Más az, ha rájössz egy olyan technikára, ami tényleg ül neked. Amellett valóban megmarad az ember. De pont azért kellett kipróbálnom ilyen sok mindent, melyiknél jövök rá arra, hogy az tetszik nekem igazán. Melyikkel tudom magam igazán kifejezni. Erre senki az égvilágon nem tanított engem. Napokat, heteket el tudtam vele szórakozni. Rengeteg pénzembe került, mert hát nem olcsó. Akkor sem volt az.

Erénynek tartom, hogy még annak idején periferiális, lepusztult helyeket kerestem. Olyan helyeket, amelyekre azonnal lehet asszociálni. Kontrasztos, sötét képeket csináltam. Jó fekete kópiákat, amelyeken még az áporodott szag is érződött. Nem szociográfiai értelemben, hogy szegénység... Mert lehet, hogy azzal jár, de nem biztos. Ezen én mindenképpen túl akartam magam tenni. Tudatosan. Úgy sikerült túllépnem, hogy mégis ragaszkodtam ehhez a környezethez, de áttemeltem egy másik szférába. Nem venni észre rajta, de már nem szociográfiai értelemben kérdeztem rá, hogy miért ilyen lepusztult, miért ilyen omladozó, mint az a gyár, amelyiknek ki van verve az ablaka. Sikerült elszakadnom a primér megközelítéstől. Igazából soha sem csináltam szociofotót. Rámhúzták, hogy azt csinálom. Még nem

is tudtam, hogy mi az, már akkor annak kiáltottak ki. Nézzétek, itt van ez a Kerekes, ez egy igazi szociófotós! Mert pontosan ezzel asszociálják a szociófotót, hogy ilyen lepusztult, rothadó, szegényes. Nem. A szociófotó nem ez. Ma már nem. És aki jól végzi a dolgát, az mind tudja ezt. Lehet, hogy az ő kategóriájuk szerint az voltam, de nem tudtam, hogy az vagyok.

„Nem láthatja senki a nem létezőt. És ha a múltról beszélgetnek az emberek, bizonyára nem mondanának igazat, ha lelkükben nem létnék a múltat. Ha a múlt semmi volna, egyáltalán nem láthatná senki emberfia. Van tehát múlt és létezik jövő.”

— Még kezdő koromban, amikor a bevett utat jártam, már másítani akartam. Csak hát nem sikerült. Ettől függetlenül egyéni ízt adtam a dolognak, mert még azon a műfajon belül is olyan helyeket találtam, amiket csak egy ember találhat meg. Amelyek csak rá jellemzőek. Itt már a témakiválasztás is nagyon fontos. Csináltam egy sorozatot egy szabóműhelyről. Ez 1972-ben volt. A szabóműhely etalonját próbáltam megcsinálni fényképen. Amiben minden benne van, ami egy szabóműhelyre jellemző. Két hétig dolgoztam rajta. Nívódíjat adtak érte. Pedig ez is elég hagyományos megoldás volt, bár alighanem érezhető volt az is, hogy kezdem már a magam útját járni. Fényképeztem már ilyet hasonló módon, de úgy érzem, itt vissza tudtam valamit adni a saját egyéniségemből is. Humánussá, rendkívül emberivé tettem a dolgokat. Azt vettem észre, amit kellett. A tipikusait. Kerültem a primér dolgokat. Át tudtam érezni, hogy ide emberek járnak, nemcsak a vakolat hullik. Valamiféle esztétikai rendbe szedtem a dolgokat. Aztán másik korszak kezdődött. Mindig voltak ilyen korszakaim. Amikor le tudtam a dolgokat. Meghaladtam. Szakitottam vele. Többet már nem is nyúltam hozzá.

Váltottam. Rájöttem egy technikai lehetőségre: a bemozdulásos életlenségre. Itt még hagyományos nyersanyagra dolgoztam, de már manipuláltam vele. Bizonyos belső dinamikát adtam a képnek a laborban, a nagytógép alatt történő mozgatóval. Ezt is letudtam. Majd hagytam, hogy maga a tárgy mozduljon be. Hosszú expozíciós időket használtam. Ezt is letudtam. De ezekből mindig-mindig kicsikartam olyasmit, ami végül is publikálható volt. Ezután egy újabb technika jött. Találtam egy PF 2 kódjelű filmet. Alacsony érzékenységű, nincs fényudvar-mentesítő rétege. Kicsit életlen kontúrok, ugyanakkor nagy feloldóképesség. Rendkívül kontrasztos. A matériának megvan a maga saját nyelvezete. Másfajta minőség jött létre. Erre rájöttem, és eszméletlen módon, mint egy mozi, elkezdtem kurblizni. Hihetetlenül fontos a tárgy kiválasztása. Az ember sokszor lejárja a lábát, hogy olyan képekkel találja magát szembe, amik valahogy benne élnek. Énbennem. Ez olyan, mint egy álom, amikor az ember különböző dolgokat álmodik. Lehet, hogy házakat, kapualjakat lát benne. Lehet, hogy városokat felülnézetből. Kicsit bennem élő előképek. Amikkel egyszer-számra az életben is találkozok valahol. Túlvilági lenne? Egy egyszerűen már megélt világnak a képei? Sokszor az az érzésem, mintha már jártam volna ebben a világban. Ilyen érzéseim is vannak. Ezt rögzítenem kell, mert ez a világ valahol létezik. Valahol megvan. Homályos érzés tör fel az emberben, és érzed, ezzel a valamivel tudsz azonosulni. Ezzel a valamivel fel tudod mutatni a belső világodat. Azért is behatárolt az ember, mert kevés ilyen megfelelője van az álmainak. Nagyon sokat kell utána járni. Sokat keresem őket.

Abszolút tökéletességre igyekeztem szert tenni. Legálábbis saját magammal szemben. Nem tudom már ezeket az előző, kicsi kis dolgokat továbbbragozni. Úgy érzem, most már rögtön beletrafálok. Csak magamat ismétlem újra meg újra. Valószínűleg vannak még hasonló helyszínek és tárgyak, amiket újra fel tudnék fedezni. De ezeknek a képzeteknek az etalonjait már megtaláltam. Ekkor kezdődött a nagy vagdalkozásom, amikor ez a technikai lehetőség kevésnek bizonyult. Amit lehetett, azt már elmondtam vele. Így nyúltam a camera obscurához, mint egy másik lehetőséghez. Ez az a május elsejei felvonulás. Szerintem nagyon szépre sikerült kép...

„A jelen pedig, ha mindig jelen maradna, s nem zuhanna a múltba, nem idő volna, hanem örökkévalóság. Ha tehát a jelen csak úgy lehet idő, ha a múltba hanyatlík, miképpen mondjuk róla, hogy létezik? Hiszen létezésének oka éppen az, hogy nem lesz.”

— Ideális az lenne, ha sok május elsejés képet tudnék csinálni. De ha május elsejéről képet csinálók, akkor csak egyet, de az igazit. Hol van hát akkor a másik motívum, ami ennyire összegzi a dolgokat? Nehéz felkutatni, megtalálni. Viszont egy csendéletnél ez sokkal kényelmesebb. Bevallom: a pótcselekvés pótcselekvése. Mert amíg nem talállok egy másik ilyen „május elsejés” valamit, addig sem henyélek. Próbálok gondolkodni.

Csendélet. Nálunk nem nagyon csinálják. Külföldön igen. Úgy gondolom, helye van. Érdemes vele foglalkozni. És nagyon-nagyon sok mindent lehet mondani vele. Szeretem elrendezni a világot. Szeretem az igen stabil formát. De szeretem a dekomponáltat is. Tehát valahol szeretem a rendet, a stabilitást, a szimmetriát — meg az aszimmetriát is. Ezek valahogy dühöngenek bennem. Itt belül. Dühöng az is, hogy mi van fent, és mi lenn. És mi van jobbra, és mi balra. Ambivalens érzéseim vannak. Amikor komponálok, akkor is.

Régóta foglalkoztat. Lehet tíz éve is. Mindig mondom, hogy ösztönös és tudatos. Ösztönösnek azt nevezem, ami belső hajtóerő, belső világ, belső képzetek. Képi világ. Ami az ember fejében mindig ott motoszkál. A tudatos pedig az, amikor megfogalmazódik bennem, és tudom, mit kell csinálnom. És azt is, hogyan és miért. És elkönyveled, ezzel igenis foglalkoznod kell. Mert megéri. Ez a fekete a feketén már régóta bennem van. Nemcsak pillanatnyi lelkiállapot. Talán most jött el az ideje, hogy meg tudom csinálni. És akkor abszolút tudatossá válik az a halvány, ködös érzet.

Jó játék. Csendéletekről beszélek, de izgat más is. Pont ezzel az álomvilággal, a korábbi munkáimmal kapcsolatban. Ahol kevésbé határozott kontrasztok voltak. Sokkal inkább szétfolyóak. Levegősebbek, homályosabbak, életlenebbek. Tónusszegények voltak. Érdekel egy másik dolog is. Ami pedig hát... Az, hogy tökéletes technikával, nagyobb formátumra dolgozzak. Ezt most kezdem csak el. Ragasztgatom a gépemet. Érdekel a minket körülvevő világ. Egy ház, egy számomra megörökítendő kirakat. Egy kapualj, egy városkép. Ami mellett mi most olyan szépen elmelegyünk. És nem adok neki néhány évet, teljesen meg fog változni a dolog. Ez sincs senki, aki ezt fényképen megörökítené. Egy kis távolállással és mégis beleérezéssel. Olyan korrektil felényképezné, mint azt a régi mesterek annak idején megcsinálták.

„Szemléljük ezeket a dolgokat s egyenként jó minden, valamennyi pedig nagyon jó összevéve.”

IDÉZETEK SZENT ÁGOSTON (354—430)
VALLOMÁSÁIBÓL (FORDÍTOTTA: VÁROSI ISTVÁN)

— Nem vagyunk képesek észrevenni az olyan igazán emberi szituációkat, amelyek például egy utcasarkon történnek. De olyan felismerhetően kivételezve, hogy a reklámszatyron el lehessen olvasni: Centrum Áruház. Ami tipikusan a mai korra jellemző. A viselkedésünkre, az öltözködésünkre, gesztusainkra, környezetünkre, a trólibuszra és mindezek összességére. Ezek is izgatnak. Rengeteg képet készítettem már. A külső Váci utat jóformán teljesen felényképeztem. Teljesen korrekt módon. Semmi művészkedés. Úgy, ahogy van. A házak, a sarkok, a gyárak, a kapubejáratok. Ezekből úgy 200 darabot már elkészítettem. Ebben olyan sok áttétel nincsen. Ez az én játékom. Próbálok ugyanolyan szigorúan és rendkívül korrektil megfogni azokat a dolgokat, amikről úgy érzem, senki sem fényképezi le őket. Sajtófotósok csak az eseményt keresik. A sztereotip eseményt, a műfaj hagyományos megoldásaival. Ezekre én nem vagyok kíváncsi. Közben nagyon sok dolog kisiklik a kezünkből. Ezt mintegy örökségül szánom az utánunk következőknek. Emlékszem, gyerekkoromban elővettem egy-egy újságot, és azokra az utcákra azzal a szemmel, annak a fotósnak a szemével emlékezem. Emlékszem a képre, arra, hogy láttam és ilyennek láttam. Mintha ma is ott lennék. A képeimet szeretném örökségként annak szánni, aki majdan, húsz év múlva megnézi. Nem az én gondolataimat fejezik ki. Legfeljebb azt a szándékomat, hogy talán jó lesz valakinek elővenni és átlapozni. Sok ilyen dolog már most eltűnt, amit felényképeztem. Persze, a fotósok majdnem mindig beletrafálnak abba, mi fog eltűnni. És azt megörökítik. De kérdés, hogyan? Az én korosztályom hallgat. A szövegeknél ugyan, de szűkszavúan. Meg nem olyan vehemenciával, nem azzal az újat akarással, mint a hetvenes, nyolcvanas években. Ugyanaz van a fiatalokkal is. Hallgatnak. Én már kopaszodó fejemmel azt mondom, stúdióvezető vagyok, és ha bejön egy huszonéves gyerek, akkor nekem kellene tőle tanulnom. Eltanulnom az agresszivitását, az újszerűségét, az invencióit. Mindazt, ami csak erre a fiatalos más szemmel látásra, másfajta gondolkodásra jellemző. Nem nagyon van ilyen. Nem őket hibáztatja. A tehetség megvan. Maga a társadalmi elvárás nem olyan. A társadalom vár valamit, és vannak elhivatott emberek, akik erre kénytelenek válaszolni. Jelen esetben: fotografálni. Azt, amit a társadalom látni szeretne. Azt hiszem, most a társadalom semmit se szeretne látni. Vagy ha szeretne is, bonyolultak a kérdések. Más jellegűek. Nem esztétikaiak.

(Kerekes Gábor 1945. augusztus 2-án született a németországi Oberharthban. A Magyar Fotóművészek Szövetségének elnökségi tagja. Tagja a felvételi bizottságnak is. Három esztendője a Fiatalok Fotóművészeti Stúdiójának művészeti vezetője. Megalakulása óta a Képes 7 munkatársa.)

MOLNÁR ISTVÁN

Feketén fekete

Vázlatos arckép-önarckép Kerekes Gáborról

*„Aki beszél, semmit se tud,
bölcseknek nem kell a szó se.”*

*Ezt mondta a nagy hallgató,
mindentudó Lao-ce.*

*Ha azt hiszed, hogy ő a bölcs
s mindent tudott valóban,
miképpen lehet, hogy könyvet írt
s ott ötezernyi szó van?*

PO CSŰ-JI (772-846): LAO-CE
(KOSZTOLÁNYI DEZSŐ fordítása)

**„Ott tartok, hogy a bőrömön kívül lévő környezet,
az összes tárgy már idegen számomra.**

A csupasz bőröm választ el a külvilágtól...

**Már személyes tárgyaimat is unom, nincs
kedvenc tárgyam, hozzájuk nem fűz semmiféle
illúzió, már nem is gyönyörködtek.**

**Használatuk gépies, mechanikus,
ruhám az igazi funkcióján kívül, ami a melegítés,
takarás, a legtöbb esetben**

**a társadalmi elvárásokhoz szükséges
alantas célokat kell, hogy szolgálja.**

**E megfelezett világ, vagyis a külső
és a belső különválása, hasonlatos
a tudathasadásos szimptomához.**

**Hasonló vonzatokkal is jár; az utálatos
és idegen külső elviselhetetlensége,
ám ennek még szerencsére tudatos észlelése**

**a saját belső világom egyensúlyborulását,
önmagamba vetett hitem elvesztését,**

**magatehetetlenségemet és ennek tudatát
hozza magával. Ha tükörbe nézek,**

**egy kibírhatatlan ember áll velem szemben,
aki nem képes megoldani semmit;**

**hasznavehetetlen lettem saját magam számára;
vajon mit kezdhetek ezzel a tehetetlen testtel,
mit kezdhetek e tehetetlen gondolatokkal?”**

**(Kerekes Gábor: Kezdem a gyerekkor nál.
Fotóművészet 1984/3.)**

Most egyet csináltam. Az új lenne. Még nem négyöttem
le. De azok szép. Megmutatom. Ez is valamiféle
csendélet. Ez is ilyen fekete a feketeiben dolog. Fekete
cémaképek. A háttér maga is fekete, de abba bele van
keresve. Meg a bonyolult kuszaság. Csak a fekete
szántam. Amúgy töltés rajta minden. És borzasztó szép.
Ez itt mind fekete.

